

Literatūra un Māksla

LATVIJAS PADOMJU RAKSTNIEKU SAVIENĪBAS
LATVIJAS PADOMJU KOMPONISTU SAVIENĪBAS
LATVIJAS PADOMJU MĀKSLINIEKU SAVIENĪBAS
L A I K R A K S T S

1945. G.

12. OKTŪBRI

NR. 39

Padomju Latvijas sirds

Kādā tālā pasaules malā, kaut kur Andu kalnu piekāpjē vai Cada ezera krastos dažs labs varbūt vēl nenieka nezina par latviešiem, bet par Rīgu būs lasījuši un dzirdējuši arī Čīles un Sudanas iedzīvotāji, Rīgas vārdam pasaules skaņa. Mums šis vārds skan pašā sirdī, Rīga ir mūsu dārgums un lepnums. Rīgu uzcēlušī latvieši, visas staltās senlaiku baznīcas ir mūsu senču roku darbs. Rīgu uzcēla latvieši, bet ilgus gadus tur valdīja sveši ļaudis, vācu zirkņi un lietuvēni akmeņi lizdās, nežēlīgi izsūcēji un varmākas, kas visu zemi turēja savā tumšajā jūgā. Mūsu daļnās tautas lepnums un prieks par bagāto pilsētu sajauca ar skumjām vaimanām par Rīgu vai Rīgas vārdā lietiem sviedriem un asinīm. Kā caur sila biežokņiem, kā caur klinšu sienām latviešiem bija jāizlaužas uz savu, latvisko Rīgu, pārvarot vācu aizliegumus, netaisnās privilēģijas, spaidus un važas. 1921. gadā Staļins partijas X kongresā teica: «Pirms gadiem 40 Rīga bija vācu pilsēta, bet tā kā pilsētas aug uz lauku rēķina un lauki ir tautības glabātāji, tad tagad Rīga ir tīri latviska pilsēta» (J. Staļins, Marksisms un nacionāli koloniālais jautājums, 107. lpp.). Tikai padomes, tikai Ļeņins un Staļins šai pilsētā, kur arī Latvijas buržuazijas laikā valdīja ārzemju kalpi, ceļu pašķīra Rīgas istajiem cēļiem un pušķotājiem, Latvijas darba tautai — 1919. gadā mūsu senajā pilsētā pils tornī uzvijās sarkanais brīvības karogs, Ulmaņa laikā Rīga bija kļuvusi par starptautiskā kapitālisma intrigu un nelietīgu afēru pērēkli. Latvijas darba tauta ar lielās kaimiņienes PSRS palīdzību guvusi iespēju brīvi izteikt savas domas un vēlēšanās, 1940. gadā nodibināja padomju valdību, kas padzina tumšos veikālniekus, tautas nodevējus, un pilsēta uzziēdēja brīva un krāšņa, par godu un prieku visai padomju tautu savienībai. Un kad 1941. gadā Rīgai uzbruka visjaunākā nakts, kad viņas ielās un nomalēs plosījās vācu zvēri, žņaugdami un iznīcinādami latviešu tautu, par Rīgu visas milzīgās frontes kaujas laukos

Rīgas atbrīvošanas gadadienā

cinijās Sarkanā Armija. Staļina vīri uz mūžīgiem laikiem satricēja vācu iebrucējus, Staļina vārds būs paaudzū paaudzēs svēts brīvajā, latviskā padomju Rīgā.

Apritējis gads, un Rīgas brīvie pilsoņi, visa Latvijas tauta piemin 13. oktobri gaismas uzvaru par tumsu. Kad moka bija visgrūtākās, rīdzinieki zināja, ka par viņu laimi kaņo Sarkanās Armijas varoņi. Iz-

kiem: «Skan šis balss no lielā ciņu lauka, No tā ciema vilnis gaitu sāc, Kur ar durkli ceļu brīvu slauka Divīzija mūsu sarkanā», kopā ar Andreju Balodi viņi iztālēm sveicināja Latviju: «Meži zilgani zaļie, Esat sveicināti! Pie dzimtenes mīlās Mums domas un prāti.» Tautas dziedonis Rūdofls Bērziņš nesajuta savos plecos gadu nastu, kad viņš frontē dziedāja strēlniekiem ciņas dziesmas, dzie-

dzēla. No prāta negaisa tak tavu torņu meti, Un sapņu Daugavā ik plauksta smēla.» Un pienāca diena, kad asinainie sumpurni bēga, pametuši šausmīga posta pēdas mūsu mīļajā pilsētā. Posts bija baigs, sirds sažņaudzās sāpēs, bet Rīga bija brīva, mājiniēki apkampās ar strēlniekiem un, prieka asaras liedami, sajuta, ka Rīga brīva uz mūžīgiem laikiem, ka krāšņa zels un ziedēs Padomju Latvijas skaistā galvaspilsēta. Jānis Grots, viens no tiem, kas bija pārdzīvojis vācu nakti, pāri drupām ieraudzīja kā pasakā jaunu tiltu pār Daugavu. «Nu krūtīs atelpo. Es redzu spožu loku — Pār sirno Daugavu ved augšup mirdzošs tilts — Viz mēness, zvaigznes list, māg saule kā ar roku, Uz dzīvi mūžīgu iet ēklā latvju cilts.»

Rīga! Kā zvans nodun tavu vārds. Gadu atpakaļ viņa skaņā prieka zeltainums sajauca ar dziļām sērām, mēs stāvējām pie drupām, pie kapu bedrēm. Bet uzvaras skaņais varš pārdunēja sēras, mēs jau garā skatījām jauno, daļo, vareno Rīgu, par kuru visi bijām cinijušies. Apritējis gads, un mēs redzam, cik lielus darbus paveikuši padomju ļaudis, kā dilst un pazūd kākkrusta pēdas. Bet mēs zinām arī, ka esam paveikuši tikai darbu sākumu, tikai pašu pirmo posmu. Jācēļ jauni nami, jāatjauno rūpniecība un saimniecība, jārada jauna Rīga. Rakstniekiem, skaņtāves māksliniekiem, mūziķiem, gleznotājiem, tēlniekiem jāatjauno un daudzkārt jāpavairo Rīgas kultūras slava. Poēmās un romānos, dziesmās, simfonijās un operās, gleznās un skulptūrās jāattēlo Rīgas pagātne, gadsimtu moka, varoniskās brīvības ciņas, padomju pilsētu un tautu draudzība, rūpnicu strādnieku sajūsmas un uzvaras, lielā atjaunošanās, nākotnes sapņi un krāšņums. Rīga! mēs neizmirsīsim tavas ciešanas, mēs mūžam pieminēsim tos, kas par tevi ziedojuši savas dzīvības, mēs apzināties savus pienākumus, mīļā, senā pilsēta, — mūsu sirdis pukst saskaņā ar tevi, brīvās, laimīgās Padomju Latvijas sirds!

J. Sudrabkalns

Jānis Grots

Rīgai 13. X - 44.

Kaut ilgi tevī tumsa māca,
Tak tuvs jau šķīta ausmas stars, —
Pār tevi rudens rīts šis nāca
Kā jaunās dzīves pavasars.

Bij nakts un nāve tavās ielās,
Bet rīts šis plauka jau kā prieks:
Kad atvēri tu acis lielās
Bij beigts jau melnais bruņinieks.

Nu atkal gaišas ielas tavas,
Un svais, un saulains ir tavš gaisis,
Jo pacēlies pilns spožas slavas
Pār tevi karogs sarkanais.

slāpusi, izsalkusi, bet nesalausta Rīga kāri uztvēra ziņas par padomju ieroču panākumiem. Kā rīta blāzmu latvieši skatīja tālumā Staļingradas uzvaru. Aleksandrs Čaks šis jūtas izteicis dzejā par Staļingradu: «Bij melna nakts, kad tu mums atmirdzēji Kā zelta zvaigzne tālās debesīs. Bij melna nakts, un cēlās rīta vēji, Mēs visi sapratām: būs diena drīz.»

Rīgas, visas Latvijas dēli, kas bija atstājuši dzimteni, paglabāja Rīgas un Daugavas vārdus dziļi savās sirdīs. Pie Maskavas, pie Starajas Rusas latviešu strēlnieki gāja ciņās par Rīgu, ne mirkli viņi neizmirsā savu dzimtenes pilsētu. Kopā ar Valdi Luksu viņi zināja, ka «visā pasaulē divi Daugavas nava», kopā ar Frici Rokpelnī upes krastā viņi sūtīja ziņu no frontes rīdzinie-

dāja par mīlo Rīgu. Tautas rakstnieks Andrejs Upīts ar jauneklīgu spēku un sajūsmu tālu no dzimtenes radīja lielus mākslas darbus, sludinādams brāliem Latvijā brīvības ausme: «Mani brāļi! Tā diena nav tāji!» Par Rīgu gāja ciņā mūsu partizāni (kā svētumu viņi piemin dzimtenes pilsētu Meinharda Rudziņa poēmā «Nāves vilciens»), par Rīgu kaņoja visas padomju tautas, mūsu dzimtenes brīvība saistās ar armenu ģenerāļa Bagramjana vārdu, ar lielo, cēlo krievu tautu. Viņiem visiem esam mūža parādnieki.

Visus šķērsļus veica Sarkanā Armija, kā varoņi kāvās latviešu gvardi. Arvīds Grigulis atgādina šīs ciņas savā Rīgas dzejolī: «Līdz krūtīm dumbra dūnās stāvējām nereti, Kad mīessas ēda sals, dzelzs dziļāk

Ievērojami viesi Rakstnieku klubā

Isā laikā mūsu Rakstnieku Savienība noorganizējusi vairākus sastapšanās vakarus ar ievērojamiem padomju literatūras pārstāvjiem. Vēl klausītāji nebija aizmirsuši Višņevska vakaru, kad 24. septembrī Rakstnieku klubā par «Sociālistisko realismu» runāja kritiķis un literatūras teorētiķis Reznīks. Viņa referātu sniegsim atsevišķi.

Septembra beigās notika sastapšanās ar vienu no izcilākajiem padomju humoristiem un satīriķiem Leonīdu Lenču, kas iepazīstināja ar sava žanra panākumiem un trūkumiem un arī ar citiem šī žanra pārstāvjiem. Viņa referātu sniegsim atsevišķi. Pēc pārrunām Lenčs nolāsija vairākus īsus humoristiskus stāstus, kurus klausītāji uzņēma ļoti atsaucīgi.

Vārbūt šis vakars dos arī ierosmi mūsu rakstniekiem vairāk pievērsties humoram un satīrai.

3. oktobrī mūsu rakstnieku un literatūras cienītāju saimei bija izdevība sastapties ar ievērojamo viesi — Marietu Šaginānu, kas pašlaik PSRS Padomju Rakstnieku Savienības uzdevumā uzturas Rīgā.

Klausītājus Rakstnieku klubā Marieta Šagināna sirsniņā stāstījumā iepazīstināja ar rakstnieku darbu kara laikā Urālā.

Karš kļūst par katra cilvēka biogrāfiju. Rakstnieki leaug tautā, viņi ir visur — gan frontē, gan aizmugurē. Arzēm vien kara gados nosūtīts 2.500 rakstu. Maskavā, kad sākas pirmie fašistu uzliedojumi, rakstnieki atrod istos vārdus, kādi sakāmi patvertēs un metro pietātnēs esošiem ļaudīm.

Pat Marieta Šagināna dodas līdz kādai kara rūpnīcai un nokļūst Urālā, Sverdlovskā, kur evakuētas arī daudzas zinātni un mākslas iestādes.

Rakstniece redz, kā Staļina piecgādēs uzceltā rūpniecībā uzsāk gigantisko cīņu, lai apgādātu Sarkanā Armiju ar ieročiem. Urals uzvar. Kara gados uzbūvēti jauni milzīgi kombināti (pat 20—30 fabriku vienkopus). Tie nav tukši vārdi, ja mēs sakām, ka šodien esam stiprāki nekā 1941. gadā. Tā tas ir. Urālā rakstnieki iegūst kolosālas zināšanas, kas palīdz izprast padomju cilvēku un to parādīt. Urāla rūpniecās saplūst ļaudis no dažādiem apgabaliem, atnes līdz savas valodas īpatnības, kas rakstnieka izteiksmes līdzekļus padara krāsainākus un bagātākus.

Maskavas rakstnieki Urālā iepazīstas ar līdz šim maz ievērotu rakstnieku P. Bažovu, kas visu mūžu raksta tikai vienu grāmatu «Malachita kas-

tīte», kur īpatnējas Urāla dabas un kalnraču pasakas. Bažovs 1943. gadā saņem Staļina prēmiju.

Rakstnieki kara laikā cītīgi apmeklē rūpnīcas un lasa savus darbus. Bez tam rakstnieki kļūst par vidutājiem, stāstot vienai rūpnīcai par otras rūpnīcas sasniegumiem un pieredzi.

Marieta Šagināna par Urālu uzrakstījusi grāmatu, kas iznāca jau 1944. gadā.

Daudzie klausītāji dzirdēja atkal isti sirsniņu stāstu par mūsu Dzimtenes spēku un varēību.

V. Lukss

Brālīgs sveiciens

Man gribētos šeit padalīties iespaidos un domās, sakārā ar manu ierašanos Rīgā.

Ar Latviju esmu saistīts jau sen: Rīgā un Rīgas tuvumā — Pumpuros — esmu dzīvojis 1912., 1913. un 1914. gados. No šejienes es iestājos kā brīvprātīgais Baltijas flotē, kad sākas pirmais pasaules karš. 1917.—1918. g. notikumī satuvināja mani ar latviešu strēlniekiem: viņi kopā ar mums, Baltijas jūrniekiem, piedalījās Lielajā Oktobra revolūcijā un atvaīrja bruņoto intervētu uzbrukumus. Latviešu strēlnieku divīzija mums visiem palikusi atmiņā ar saviem varoņdarbiem pie Volgas 1918. gadā un dienvidu frontē 1919.—1920. g., — t. i., tai laikā, kad mēs ieguvām pilnīgu uzvaru par Padomju Savienības neskaitāmajiem ieaidniekiem.

Personīga un kaujas draudzība ar latviešu strēlniekiem uz visiem laikiem iespiedusies manā apziņā un atmiņā... Varu būt priecīgs, ka man kā rakstniekam izdevies iedzīvīnāt šo draudzību vienā no maniem vislielākajiem darbiem: poēnā — scēnarijā un filmā «Mēs no Kronštates». Viena no centrālajām lomām šai filmā ierādīta latviešu strēlniekam, kas Pēterpils aizstāvēšanas laikā komandē pulku, kas sedz svarīgu iecirkni. Kopā ar Kronštates jūrniekiem šis pulks pēc ilgām vairāku dienu asinainām kaujām iegūst pilnīgu uzvaru.

Šo manu darbu, — kas veikts sadraudzībā ar Maskavas kinematografistiem, — labi uzņēma padomju skatītājs, tāpat skatītāji Spānijā, — 1936. g. laikā, kad norisinājās kaujas par Madridi, — kā arī Francijas, Čehoslovākijas, Anglijas un Amerikas skatītāji. Esmu priecīgs, ka tādā kārtā man palaimējies parādīt latviešu strēlnieka tēlu visplašākajam skatītāju aprindām.

Pēc ilgāka pārtraukuma, laikā, kas pagāja kara, ceļojumos un literārā darbā, atkal ierados

Rīgā 1940. gada martā. Es pabiju arī Liepājā. Man bija izdevība vērot Latviju tālaika lielajos politiskajos notikumos un no jauna redzēt pieaugam un parādāms latviešu inteliģences, strādnieku un zemnieku labākās revolūcionārās tradīcijas un šo tradīciju nesējus, kuŗu asinis jau kopš 1905. gada bija lijušas kopā ar krievu inteliģences, strādnieku un zemnieku asinīm par taisno lietu darba ļaužu uzvaras labā.

1944. g. 13. oktobrī, Rīgas atbrīvošanas dienā no hitleriešu armijām, biju Baltijas jūrnieku rindās, kas ar kauju ienāca Latvijas galvaspilsētā kopā ar latviešu Gvardes Korpusu un citām Sarkanās Armijas daļām.

Liktenis bija lēmis man no jauna satikties ar vecajiem kaujasbiedriem — Latvijas kara-vīriem.

Un, lūk, tagad — 1945. g., kad izbeidzās karš, neatvairāms spēks mani vilka apmeklēt vecās, dārgās vietas, un es atkal esmu Rīgas jūrmalas plašumā, kāpās un priedēs, starp zvejniekiem — to laivām un tīkliem...

Es šeit gribu izteikt dziļu pateicību Latvijas Padomju Rakstnieku Savienībai — un pirmām kārtām b. Andrejam Upītīm un b. Krauliņam par man parādīto viesmīlību un uzņemšanu Rīgā. Es neaizmirsīšu satikšanos ar maniem draugiem — Latvijas rakstniekiem, kas notika Rakstnieku Savienības namā 20. sept., neaizmirsīšu Latvijas vecākā rakstnieka Andreja Upīša siltos vārdus, neaizmirsīšu auditoriju, kas bija visai jūtīga, sirsniņa un atsaucīga. Esmu priecīgs, ka varēju vērot Latvijas Padomju Rakstnieku Savienības darbības attīstību, latviešu izdevniecību darbību un iepazīties ar daudziem Latvijas rakstniekiem un žurnālistiem.

Tāpat mani iepriecina jaunā iepazīšanās un draudzīgā sastapšanās ar Latvijas Dailes teātri. Šo sastapšanos bija palīdzējis sarīkot rakstnieks, dramaturgs un tulkotājs b. V. Grēviņš, kas latviešu valodā pārtulkojis manis un manu draugu A. Krona un V. Asarova Leņingradas blokādes dienās sarakstīto lugu «Un vilņojas jūra».

Piedalīdamies 900 dienu ilgajā Leņingradas aizstāvēšanā, mēs, rakstnieki un kara-vīri, sapratām, ka aizstāvam ne tikai Leņingradu — pilsētu, kur esam dzimuši un rūdījušies, — bet arī visu brīvo Baltiju, — Latvijas un citu brālīgo republiku nākotni.

Es un mani lugas līdzautori — arī Baltijas rakstnieki un vīrsnieki, — lepojāmies ar to, ka mūsu lugu uzvedis tik pirmklasīgs un pēc savas mākslas un stila principiem mums tik tuvs teātris kā Latvijas Dailes teātris, ko vada Nopelniem ba-

gātais mākslas darbinieks Ed. Smilģis.

So sastapšanos es vēlētos uzskatīt par draudzīgas savstarpējās saprašanās ķīlu ar latviešu kultūras darbiniekiem.

Mēneša laikā, ko patlaban pavadīju Latvijā, centos tuvāk iepazīties ar latviešu literatūru un mākslu. Es vienmēr uzskatīju par savu mērķi strādāt latviešu rakstnieku tuvināšanā labā ar krievu rakstniekiem. Šinī darbā mēs draudzīgi, biedriski, brālīgi un mērķtiecīgi pratīsim izlietot tiklab mūsu satikšanos un apciemojumus, kā arī literatūras materiālu savstarpējo apmaiņu un tulkojumus.

Jāvēlas, kaut mūsu žurnālu un literatūras laikrakstu slejas tiktu plašāk atvērtas un izlietotas tam nolūkam, lai mēs, krievi un latvieši, labāk iepazītu viens otru, lai stiprāk un dziļāk viens otru iemīlētu un cienītu.

Vsevolods
Višņevskis

Viens mēnesis Rīgā

Ātri aiztecēja daudziem iespaidiem pārpilnais mēnesis Rīgā, kur bija lemts satikties un draudzīgi izmainīt domas ar latviešu rakstniekiem.

Grūti pat vienā reizē par visu pastāstīt — par bulvāriem, kas man atvīzēja jaunā skatījuma, par klusām nomaies ielām ar liepu un kastaņu lapu zuzoņu, kur man zīmējās pazīstamas mājas, un par daudziem citiem tīkamiem iespaidiem, kas palikuši atmiņā.

Priecājos, ka man bija izdevība piedalīties Raiņa atceres dienu svinībās. Iepazīšanās ar Raiņa aprīnājamo dzeju sniedz īstu baudu, un jo vairāk par viņu pašu un viņa darbiem uz zinām un iedziļināmies, jo vairāk jācienā šī revolūcionārā latviešu dzejnieka milzīgais dzejas talants.

Dzejnieka maigo, liesmaino dvēseli atspoguļo pieminekļi uz viņa kapa. Monumentāli raugoties, nopriecājos par skulptora veiksmi, kas ar tādu skaidrību un dziļumu spējis granītā izteikt Raiņa dzejas garu un būtību.

Rīgā vai katrā sastapšanās reizē un sarunā sajutu, ka biedri latviešu rakstnieki un inteliģence atsaucīgi saklausā jaunā laika balsi, interesējas par krievu padomju kultūru un mākslu, un, ņemot no pēdējās paraugus, radā latviešu sociālistisko mākslu, mākslu tautai. To vēroju gan Arvīda Grigūļa lugas «Uz kuŗu ostu?» izrādē, gan Rakstnieku Savienībā, gan atklātajos priekšnesumos augustskolā.

Te, lūk, stiprās draudzības ķīla visām brālīgajām Padomju Savienības literatūrām. Šī draudzība, protams, augs un atnesīs latviešu padomju literatīem jaunus sasniegumus, un to arī liesmaini vēlu šo rindu nobeigumā.

O. Reznīks

LATVJU LIDOTĀJI

RĪGAS KAUVĀS

Tiešas kaujas par Rīgu latvju lidotāju daļa sāka jau septembra pirmajā pusē. Tumsās vai arī zvaigžainās naktīs viņi pacēlās no lidlaukiem savās spārnotajās mašīnās un devās uz Rīgas pusi — graut ienaidnieka kara ešelonus, transportu, komunikācijas, noliktavas, dzīvo spēku utt. Lidotāji bija kaujās piedzīvojuši, daudziem bija jau paveikts vairāk nekā 100 kaujas izlidojumu, turklāt grūtos meteoapstākļos — sniegā, vētrā, lietū, tumsā, zemā mākoņu segā, maldinošā vasaras dūmakā, un ne vienreiz vien ikviens no viņiem bija lauzies cauri ienaidnieka spēcīgam uguns aizsegam — zenīta artilērijas, ložmetēju nāves sienai. Tādēļ arī Rīgas kaujās latvju lidotāji vāciešiem nodarīja ne mazums posta ar saviem ļoti tēmētiem fugasiem. Tā, piemēram, naktī uz 21. septembri enerģisko lidotāju Puržļa — Ojeņikova ekipāžas kārdā stacijā Rīgas tuvumā uzspridzināja lielu degvielu noliktavu. Dūmu stabs pacēlās līdz 500 metriem, bet ugunsgrēka liesmas bija saredzamas vēl 60 km attālumā.

Vēsts par Rīgas atbrīvošanu pulkā pienāca vēl vakarā. Pulkas dienā no Vidzemes bija pārcēlies Zemgales lidzenumā un to nakti kaujas uzdevumā nelidēja. Ziņa par biedra Staļina uzvaras pavēli zibenātrumā izplatījās pa visām eskadrilēm. Lidotāji, mehanikā, ieročnieki lēca augšā no savām gultām, viens otram cieši spieda rokas, apkampās, apsvēca. Daudziem negribot acis pavīdēja asaras. Cilvēki, kas gadiem nebija raudājuši, kas sausām, bet nīknuma pilnām acīm bija atvadījušies no ciņā zaudētiem biedriem, dienu no dienas cieti un nosvērti devušies bīstamos lidojumos, tagad kautri novērsa savas sejas un atgāja nomaļus — lai nerādītu citiem, ka viņi nav izturējuši lielo laimes savīļojumu. Par Rīgu, par Rīgas izraušānu no kāškrusta lietuvēna ķetnām viņi taču bija sapņojuši jau tad, kad vēl gatavojās kaujām Ivanovā, tad, kad devās pirmajos kaujas lidojumos pie Starajas Rusas un Novosokolņikiem, kad ar cildināmu varonību lauzās uz Idricu un ārdīja tur vācu lidmašīnas. Brīvā Rīga kā gaišs teiksmu putns viņus vadīja visās kaujās arī Latvijas teritorijā. Un nu bija noticis tas, ko viņi bija ilgojušies tik daudzās sūrās un sivās dienās. Rīga bija atkal Padomju Rīga, kaut arī tūkstoš asiņojošām rētām, tomēr brīva. Un to nakti daudz latvju gaisa kaņavīri neaizdarīja acis, gremdēdamies tiksmās atnīpās par drudžai-

no celtniecības darbu pirmajā padomju gadā. Rokās asinis atšalkoja seno darba nemieru, gribu celt un veidot...

Otrā dienā — saulainā 14. oktobra ritā aerodromā notika mītiņš. Runāja drošie ridzinieki Elliņš, Jēkabsons u. c. Dziļās mīlestības apdvēsti vārdi kā mīļi glāsti vērsās uz Rīgu. Tos pavadīja latvju kaņavīru pateicība uzvarētājam

Staļinam, kas bija atguvis latvju tautai tās sirdi.

Mūsu Rīga var būt lepna, ka viņu atbrīvojuši vīri, kas nīkņai ciņai neželēja nekā, patrioti, kas, saņemot visgrūtākās kaujas pavēles, zināja, ka tās jāveic, un arī veica. Tā cīnijās latvju lidotāji, latvju strēlnieki, tā cīnijās visas padomju tautas. Un ar tādu pašu varoņa spēku mums arī jāuzceļ Rīga vēl neredzētā skaistumā un varenībā. To prasa arī mūsu pienākums pret tiem, kas cīnijās un krita par to.

Kārlis Krauliņš

Tāli gadi, simteņi,
Seni raksti.
Vācu vīri viltņieki
Kraustā kāpj.

Melni mūku mēteļi,
Vilku tikums.
Tumšu vilni Daugava
Ridziņā dzen.

Klausās kūrī kaimiņi
Rāmā ritā —
Rīdzeniešu ciematā
Šķēpi šķind.

Audzū audzēm nerima
Asins kauja,
Tēvuzemi sargāja
Latvju cilts.

Krievu vīri varoņi
Talkā nāca,
Skaudri kāva krustnešus
Peipusā.

Gāja gadi, simteņi.
Ciņu pēdas —
Mūru drupas, krāšmatas
Klīnīs redz.

Zin vēl Gauja ziedupe
Kauguru dumpi.
Dunot pilis tricīna
Piektais Gads.

Sadzird latvji Oktobri
Leņina balsi —
Viņa vārdu strēlnieki
Sirdi nes.

Rīgas pili padomju
Karogs plīvo —
Raupja roka, ražena,
Varu ņem.

Tomēr nava veikuma
Mūžu ciņai —
Glūn pār upi plēsoņas —
Bariem brūk.

Nav vēl gala, veikuma, —
Atkal važas
Vācu kalpi kangari
Tautai kaļ.

Stipri dēli dīzeni,
Leņina audze,
Nebeidz ciņu cildenu
Pagrīdē.

Kamēr līgu jūnijā,
Staļinu sveicot,
Rīga gaišās gavilēs
Ielā nāk.

Jūra, jūra, Daugava,
Kalti krasti,
Bērnu balsis laimīgas
Pili skan.

Tomēr nava nāvēta
Melnā vara —
Kaucot kāša krustneši
Sētu lauž.

Savelk dūri, vēžējas
Padomju zeme,
Bargi dusmu zibeņi
Klīnīs šķēļ.

Ceļas pāri pasaulei
Spēka kalni,
Vācu varu, varmāku,
Pīļos triec.

Spožās Zvaigžņu Armijas
Varoņu pulkus
Slavas ceļā, uzvarā,
Staļins ved.

Latvju dēli, strēlnieki,
Staļina gvardi,
Cauri nāves viesuļiem
Ceļu cērt.

Slavas vārtus, vainagus,
Dainodamas,
Tautu meitas, līgavas,
Kraušņi vij.

Mūžos brīva, jaunota,
Daugavas krastā
Pāri jūrā, māmuļai,
Rīga dīdā.

Mūžos pili padomju
Karogs plīvo —
Rīga, Rīga, pilsēta,
Latvijas sirds!

DAŽI VĀRDI PAR MARIETU ŠAGIŅĀNU

Rīgā pašlaik viesojas viena no ievērojamākām padomju rakstniecēm — Marieta Šagiņāna. Šagiņānas darbos viņas spēcīgais rakstnieces talants un apbrīnojama zinātniskā erudīcija atradušas īpatnēju laimīgu sintezi. Rakstniece sākusī savu literāro darbību 1903. gadā kā lirike. Viņas dzejoļu «ksotiski mistiskā nokrāsa pauda tālaika sīkpiļsoniskās inteliģences aiziešanu no dzīves īstenības (dzeju krājumi «Pirmās tikšanās» 1909. g. un «Orientalia» 1913. g.). Bet visai drīzi viņa pievērsās kapitālisma kritikai («Miljonāra untums») un viena no pirmajām iestājās padomju rakstnieku rindās. Pareizi novērtējama gigantisko industriālizācijas procesu, kas līdz pašiem pamatiem pārveidoja zemi, viņaveltija tam visu uzmanību, pat studēja mācību par enerģiju PSRS Plānu Akadēmijā. Šo studiju ietekmē radās lieliskās tēlojumu grāmatas «Nevas diegs», «Torn-tonas fabrika» (abi par Leņingradas tekstilfabrikām), «Padomju Armenija» un «Padomju Aizkaukaza», kur aprakstīts jaunās sociālistiskās pasaules tapšanas darba process. Vislabākais, ko Šagiņāna radījusi šai virzienā, ir spēcīgais romāns «Hydrocentrāle», kurā autore, dziļi sakņodama sociālistiskā reālismā, spraigi un plastiski tēlo kādas spēkstacijas celšanu savā dzimtenē — Armenijā. Sīgs milzu celtnes veidošana ir centrs, ap ko riņķo visi romāna notikumi. «Hydrocentrāle» tulkota gandrīz visās padomju tautu un Vakareiropas valodās. Šagiņāna ir arī viena no nedaudzajiem padomju rakstniekiem, kas pievērsušies dēku-detektiivu romānu žanram. Starp citu viņa uzrakstījusi savdabīgo detektīvromānu triloģiju «Mess Mend» (1923.—1926.), kurā aizraujošas dēkas cieši savijas ar asu kapitālistiskās iekārtas kritiku.

Tēvijās kara laikā Šagiņāna uzrakstījusi krietnu darbu par padomju aizmugures pelēkajiem varoņiem — «Urāl aizsardzībā», kurā tāpat kā daudzās iepriekšējās tēlojumu grāmatās literārās gleznas cieši savijas ar zinātniskiem faktiem. Marieta Šagiņāna stāsta, ka jau kopš bērnības jutusi sampatijas pret latvju tautu. Maskavā viņa mācījās kopā ar māsām Liepiņām. Kopš tā laika viņas atmiņā palikušas sirsnīgās latvju dainas. Latvijā Šagiņāna, starp citu, cītīgi studē mūsu grāmatu krātuvēs dēku un detektīvu romānus, jo domā atkal pievērsties šai nozarei. Interesanti atzīmēt, ka Šagiņānai zinātne tikpat tuva un mīļa kā rakstniecība: viņa pēta Latvijas mežsaimniecības racionālizācijas iespējas un par šo temu rakstīs laikrakstā «Pravda». A. Imermanis

JAUNĀS DZĪVES VĀRTOS

Tumsi mākoņi ātri šķīstīja g-lajās rudens debesīs. Iesim mirkliem zibēja nespodrā saule. Pāri Rīgai rūkdamas riņķoja satrauktas lidmašīnas.

Pie fabrikas vārtiem stāvēdams un sauja sazmiegto pipi sūkdams, vecais Vitols vēroja ielu. Aprbrinojami kluss šorīt, it kā šais mājās vairs nedzīvotu laudis. Veca, lika sieviņa ar kartupeļu groziņu rokā iznāca gar stūri, bailīgi apskatījās apkārt un tad sīkiem, steidzīgiem soļiem nozuda mājā.

Jā, jā, ko gan te varēja gaidīt, ja jau neviens nedrīkstēja droši pāriet ielai, ja cilvēki slēpās pagrābos no suniem un zandarniem...

Pāri pilsētai aizskanēja un izdzisa dobšs svilpiens. Ostā bija kuģi. Kuģi veda prom manta, mašīnas, cilvēkus. Kuģi steidzās. Vācieši steidzās. Bet pāri Rīgai aizvien nemierīgāk saudījās un dūca lidmašīnas. Aizvien dzirdamāka dūnēja dobajā kanonāde tālumā, kas drebināja logu stiklus un nāca tuvāk.

Vitols atskatījās uz kluso korpusu, kurā nu jau veselu nedēļu nepulsēja dzīvība. Tukšiem, bēdīgiem logiem tas vērās pretī.

Sētā stāvēja četras mašīnas, smagi piekrautas ar dārgo krāvu. Nīrbēja rokas, pārvelkot brezentu. Direktors tekāja apkārt un grūda pirkstu te vienā, te otrā vietā, izrūkdams savu nemieru.

Sodien veda mašīnas uz Lie-

pāju. Soferi, sāpūs atgājuši, tina papirosus. Ilgi viņi nevarēja uzlīgt un aizsmēkēt. Vācietis, kuram bija jābrauc līdz, gaidīdams stāvēja pie mašīnas. Direktors nepacietīgi pamāja ar roku un iesaucās: «Doties ceļā!»

Viens no soferiem pagriezās pret Vitolu. Tas bija viņa dēls, — viņš pamāja tēvam ar roku un uzsauca: «Uz redzēšanos, tēt! Uz redzēšanos!» Viņš vēl atkārtoja. Vitolam likās, ka dēls smīn. Tagad vajadzētu novēlēt laimīgu ceļu, bet mēle šoreiz neklausīja.

Apjucis Vitols atvēra vārtus un noskatījās, kā mašīnas pabrauc garām. Tad viņš pacēla roku un pamāja dēlam, bet arī tagad nevarēja atvērt lūpas laimīga ceļa vēlējumam. Viņš juta, ka tas skanētu kā izsmieklis: kas tas par laimīgu ceļu, ja viņus piespieda aizvest prom mašīnās — aizvest fabrikas dzīvību?

Vitols noskatījās skumjajā korpusā un nopūtās. Tas stāvēja pamešts un mazliet baigs, nedzīvām acīm vērdamies pasaulē.

Diena tuvojās vakaram. Rudenīgs vējš lieca kastaņu zarus pāri ielai. Saules vairs neredzēja, mākoņi aizsedza visu apvāršni.

Tumsa. Vitols stāvēja aiz vārtiem un pret vēju saceltu apkakli ieklausījās tālumā. Kaut kur atskanēja stiprs, spalgs grāviens.

ANNA BRODELE

Vējš bija ass, un Vitols, ilgi nestāvējis, iegāja atpakaļ. Tomēr no turienes viņu tūlīt izsauca pavēloša auto sirēna, kas nokauca pie vārtiem.

2. Kad viņi ienāca sētā un Vitols ieraudzīja nesamo, viņš saprata, ka tā ir spridzinātāju komanda. Un viņam sažņaudzās sirds, it kā kāds to sagrābis dzelzs pirkstiem. Fabrika! Viņi nākuši nopostīt fabriku.

«Ko tu te dari?» Viens plēgrūda sargam pie krūtim. «Sargāju fabriku.» Vitols atbildēja, pussoli atkāpdamies. «Nu, nenosargās!» tas iesmējās. «Sargies tikai, ka cepuri

2. Sajūsmā rīdzinieki sveica saulaino 1944. g. 13. oktobra rīta ausmu.
3., 4. Latvju gvardi iesoļo Rīgā.
5., 6. Jaunās dzīves vārtos.

1. Tā fašistiskais nezvērs postīja mūsu galvaspilsētu.

korpusa ārējās durvis, Vitols lēniem soļiem aizgāja pāri sētai uz savu būdu. Nakts gulēja apkārt kā melns, nekustīgs ūdens. Kaut kur tālā dziļumā skāpeja šāvieni, rēca sirēnas. Viņš atlaidās uz sola un vaļējām acīm sēdēja līdz rīta gaismai.

Agrajā rītā krēslā pret blāvajām debesīm asi un skaidri iezīmējās fabrikas korpusi. Kā no jauna murga mostoties, Vitols izberza acis, lai redzētu, ka tā tiešām ir fabrika — vesela un neskartā. Valgām acīm viņš vē-rās masīvajā celtņē un domāja: izglābu! Tad viņam iekrita prātā tie — lejā, pagrabā un tas viens pie durvīm, bet viņš ne-juta satraukuma un bailu. Sirds bija skaidra un mierīga kā pēc visnepieciešamākā un pa-izākā darba.

Rīts bija neparasts. Vitols redzēja, ka pa ielu, droši un pretimnācēja nevaicoties, gāja cilvēki un tiem bija mierīgas sejas. Neviens neslapstījās un neskrēja namu durvis. Nakts kaut kā savādi bija pārvērtusi pilsētu, Vitols jau taisījās apturēt ga-pāmgājēju, lai apjautātos, kas noticis, kad pēkšņi paņ ierau-dzīja grupu karavīru, kas nāca pa ielas vīdu.

Tie nebija vācieši. Tiem tuvāk nākot, viņš jau redzēja zvaigznes pie cepurēm.

Vitols savu mūžu neatcerējās acis asaru, bet šorīt viņš raudāja. Turpat pie vārtiem stāvēt, viņš rausa ar delnu kaestās lāses, kas bira pār sarainajiem vaigiem, un viņam pat nebija kauns.

Bet pusstundu vēlāk Vitols neticēja savām acīm, kad fabri-kas sētā cita pēc citas iebrauca smagās mašīnas, kas vakar devās ceļā ar krāvu. Nesapratnē viņš stāvēja soferu priekšā, kas, no kabinēm izkāpuši, tina papīrosus. Viņš jautāja: «No kurienes tad jūs, Liepājas braucēji?»

«Priecīgs klusums, apkampšā-nās ar delnu runāja vairāk pār skaliem vārdiem.

Visi juta, ka stāv jaunas, labākas dzīves vārtos.

nenorauj no galvas. Mēs te taisīsim mazu ribienu.» Spridzinātāji steidzās. Puse komandas sakāpa mašīnā atpakaļ un aizbrauca uz citu vietu. Laika vairs nebija, bet postāmā vēl daudz.

Vitols stāvēja uztraukumā nosvidušu pieri un nevaldāmu sirdi. Fabrika... Desmit gadu viņš sargājis tās vārtus — desmit gadus tas saudzis ar viņu. Viņš skatījās, kā vācieši nervozi rikojās ar spridzekļiem un neatlaidīgi domāja: nē, tas nedrīkst notikt!

Bet notiks. Lūk, viņi jau gāja uz korpusu. Un neviens, neviens tiem nestājās ceļā. Vēl pavisam īsu brīdi, un viņi būs to izdarījuši... viņi noslepka-vos fabriku... Rīt te vairs nebūs nekā — tikai drausmīga drupu kaudze. Viņi to izdarīs.

Trīcošiem ceļiem Vitols devās vāciešiem pakaļ.

Priekštelpā grupas vadonis tam pameta ar pirkstu.

«Cilvēk,» viņš teica, «parādi mums ieeju pagrabā!»

«Kungi.» Vitols lūdzot teica, «vai tad fabriku nevarētu atstāt?... Mašīnas ir aizvestas.»

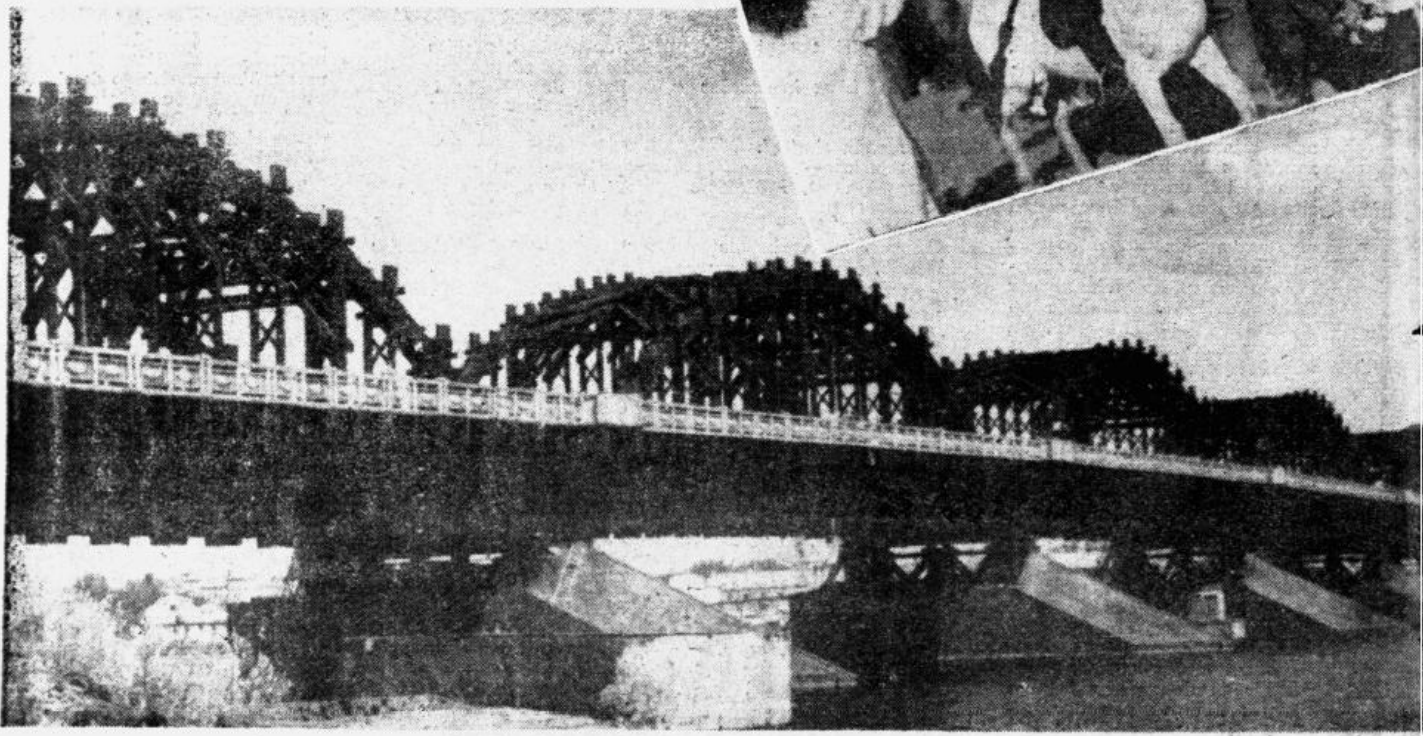
«Negudro, vecais,» kāds atbil-dēja, «ja vēlies — pašu uzlaidī-sim līdz!»

Viņi jau bija pie kāpēm, kas veda uz leju.

«Tālāk tu neesi vajadzīgs,» teica grupas vadītājs. «Ej atpakaļ un stāvi pie vārtiem.»

Vitols pagriezās atpakaļ. Viņš dzirdēja, kā vācieši cits pēc cita nokāpj pagrabā un viņu soli, dunot uz akmens kāpēm, sita to pašā sirdi.

Viņš pagāja garām vācietim, kas kā nekustīga statuja stāvēja sardzē pie korpusa durvīm. Viņš aizgāja jau vairākus soļus, bet neatvairāms spēks vilka to atpakaļ.

Par Rīgu! Par dzimteni!

Ja jūs pabrauktu vilcienā Jelgavas virzienā, vai pa Rīgas — Bauskas šoseju un Daugavas piekrasti, visur šai mežainajā un purviem bagātajā apvidū sastaptu neseno nikno kauju pēdas ap republikas galvaspilsētu — Rīgu. Tur ciniņās arī slavenie latviešu strēlnieki. Rīga neiekrita pati Sarkanās Armijas klēpī; ik kilometrs bija iekarojams sivā ciņā, soli pa solim laužot fašistu pretestību, karavīri cirta ceļu uz Padomju Latvijas sirdi. Kaujās par Rīgu Damberga kaujasvīri parādīja izcilu drosmi un varonību. Tur ciniņās visdažādāko padomju tautu dēli. Latvietis kopā ar uzbeku, tatāru, krievu, ukraiņieti un baltkrievu gāja triecienā par kopīgo mērķi — fašistiskās Vācijas galīgo sakāvi, nospiežot lielīgos fričus uz ceļiem, uz laikiem iznīcinot asinskāro prūšu militārismu.

Septembra pēdējās dienās Damberga pulki pēc gariem, grūtiem nakts pārgājieniem sasniedza Baldoni, kur atdūrās pret dziļi ešelonētu fašistu aizsardzības līniju. Sākās kaujas Rīgas pievārtē, kas ilga gandrīz divi nedēļas. Ienaidniekam šai sektorā bija skaita ziņā pārrāki, labi apbruņoti spēki. Viņš centās par katru cenu apturēt mūsu daļu virziņos uz priekšu, nepārtraukti apšaudot un bombardējot no gaisa Rīgas-Bauskas šoseju, pa kuru traucās padomju kaņaspēks.

Baldones rajonā iedegās ārkārtīgi sivas kaujas. Astoņas dienas bb. Ārenda un Kušļa daļas veica aktīvu aizsardzību, uzveicot un atsitot neskaitāmus triecienus un niknus prettriecienus, neļaujot ienaidniekam nostiprināties savās pozīcijās, neļaujot tam ne brīdi atvilkt elpu, nodarot tam smagus zaudējumus.

Ciņās par savas dzimtas zemes galvaspilsētas atbrīvošanu mūsu vienības karavīri parādīja izcilu drosmi un kaujas prasmi. Viņu trieciens bija straujš, neatlurams, izšķirīgs. Šajās kaujās izauga varoņi, kuŗu slavas spožums nedzisis nemūžam.

Man, kā Padomju strēlnieka kara korespondentam veicot savu pienākumu, diendienā nācās sastapties ar varoņiem, rakstīt par viņu varoņdarbiem savā avīzītē.

«Droši uz priekšu, lai ātrāk atbrīvotu no vācu sumpurņa jūga Dzintarjūras pērlī, Padomju Latvijas galvaspilsētu — mūsu skaisto Rīgu!» skanēja kaujas sauksmē. Ikviens latviešu karavīrs atkārtoja sava Augustākā virspavēlnieka biedra Staļina vārdus: «Katrš Sarkanās Ar-

mijas kareivis var ar lepnumu teikt, ka viņš izcīnījis taisnīgu atbrīvošanas karu, ka viņš cīnās par savas tēvijas brīvību un neatkarību.»

Par kaŗa mākslu un teicamu kaujas organizēšanu Rīgas pievārtē b. Ārendu apbalvoja ar Kutuzova II pakāpes ordeņi, kapteiņus Bričkalnu un Meršonu ar Sarkanās zvaigznes ordeņiem, vec. leitnantu Veisu un kapteini Teni ar Tēvijas kara II pakāpes ordeņiem. Tie ir tikai nedaudzie no lielās apbalvoto komandieru un kareivju saimes.

Lai pieminam kaut kareivju Turka, Ceplīša, Loča, Jefreitora Gaiļa, komsorga — tatāra Muchametova un daudzu citu nemirstīgos piemērus. Nevaru šobrīd sīkāk atstāstīt viņu kaujas gaitas. So varoņīgo ļaužu kara prasme, drosmē un iniciatīva izšķirējos, kritiskos brīžos palīdzēja uzvarēt, palīdzēja atbrīvot mūsu skaisto Rīgu.

Biedra Oša bataljonam bija uzdots pārgriezt Rīgas-Jelgavas šoseju un straujā apgājiena manevrā ielenkt un izkļedēt fašistu grupu, kas bija nocietinājusies Olainē. Tumšā rudens naktī no 13. uz 14. oktobra Oša bataljons no trim pusēm ielauzās Olainē. Trieciens bija tik straujš un negaidīts, ka fašisti muka, atpakaļ neatskatīdamies, pametot kaujas municiju, liellgabalus, minmetētus, ložmetētus, kritušos un ievainotos.

Tas bija īsi pirms kādas kaujas par Rīgu. Rudens dienas novakare. Mežā zem egļēm stingā mierā stāv Škaljkova kaŗavīru saime. Komandieris runā par veicamo uzdevumu, par Rīgu, par uzvaru. Viņš piemin 28 panfiloviešus, kuŗi atdeva savas dzīvības, lai dzīvotu mūsu Maskava, lai dzīvotu lielā padomju zeme, lai dzīvotu acū priekšā izaug Matrosova un Jurija Smirnova varoņīgie tēli. Škaljkova vārdi liesmina sirdis: — Esiet arī jūs tādi, ciniņieties kā ciniņās gvardi — mūžīga Dzimtenes un savas tautas pateicība būs jūsu alga. —

Mežs grimst sirmā krēsļā, kad apakšvienības izvirzās izejas pozīcijās triecienam. Uzdevums grūts un atbildīgs. Plašā sektorā jāpārtrauc fašistu aizsardzība.

Varens «Uz priekšu!» piecēl kājās visu apakšvienību. Vienā rāvienā kareivji ir augšā un vētrāini raujas uz priekšu. Kareivis Laganovskis pats pirmals ielaužas fašistu pozīcijās, ar pāris rokas granātām aplūšina vācu smago ložmetēju. Patšautē-

nieks Supe, nepārtraukti mainot uguns pozīciju, neļāva fašistiem pacelt galvu, apspieda savā sektorā katru to pretestības mēģinājumu. Viņa kaujas rēķinā tajā novakarē skaitījās mazākais astoņi fašisti. Pašā ciņas karstumā bruņū sitējs Lamkins izmantoja fašistu apjukumu, aizzagās ienaidnieka aizmugurē un ar četriem trāpīgiem šāviņiem uzspridzināja vāciešu municijas noliktavu. Ar to bija likvidēta fašistu lādiņu un patronu rezerve, to perekli sacelta vēl lielāka pānika.

Ienaidnieki aizsardzību pārrāva. Desmitiem nogalināto bandidu vājās ierakumu eļās un uz lauka. Kareivji ciniņās kā varoņi šī vārda visticākā nozīmē. Viņu uzvaras skrējienu nespēja apturēt ne purva dūņas, ne ienaidnieka ugunspunktu niknums.

Kā varonis, kā gvardis ciņā gāja pats komandieris. Viņa lielais stāvs nepārtraukti bija redzams savu kareivju vidū, pa-

Konstantīns Aizpurs

Par dzimteni kritušai

Trīs gadus lodēm tika secen cizēt,
Bet Rīgas kaujā šāviens dzēla spējš.
Virš baltas pieres tavā zelta bizē
Sērs nāca atvadīties jūŗas vējš:

Tu brīves kareive — nekad tev nemirt!
Kaut bizes maigās kapa pišī klās,
Tavs vārds ar uguns soļiem zemī
Un grāmatas, un sirdis pārstaigās.

šās grūtākajās un atbildīgākajās vietās. Viņš ar māku un prasmi veda savu apakšvienību kaujā, prata uzvarēt.

Vienreiz Škaljkovs ar 12 kareivjiem ļoti smagos apstākļos sešas diennaktis aizsargāja un noturēja svarīgu sektoru, atsitā četrus fašistu pretuzbrukumus, neatgāja ne soli, nodarot ienaidniekam smagus zaudējumus.

Bija dziļa rudens nakts. Pār mežu baigi liesmo ugunsgrēka atspīdums. Tur fašisti posta mūsu Rīgu. Visa ziemeļaustrumu puse dun un liesmo — tur notiek smagas kaujas, kuŗās izšķiras mūsu galvaspilsētas liktenis.

Pirms došanās kaujā ap gvardes leitnantu Legzdiņu kaŗavīri brīdī stāv svinīgā mierā. Komandieris Isoŗ vārdos pasaka uzdevuma svarīgumu, atgādina Dzimtenēi doto solījumu.

Pēc vairāk nekā trīs kilometru tāla un grūta apkārtgājiena pāri purvam un cauri mežam apakšvienība aizsniez norādīto vietu — šoseju un tiltu. Strēlnieki puslokā novietoŗas šosejas abās pusēs. Kareivja Dzintara un seržanta Reimaņa smago ložmetēju apkalpes savas uguns pozīcijas ieņem krūmiem segtā uzkalnīņā. Kreiso flangu sarga patšauteniķs Kvīts. Artileristi ar saviem ieročiem novietoŗas divi simt metru aiz strēlniekiem ar tādu aprēķinu, lai varētu šaut tiešā tēmējumā.

Brīdi valdīja klusums. Tad dienvidu pusē gaisā uzliesmoja sarkana rakete. Tur sākās mūsu daļas galvenais trieciens. Klusumu pārtrauca komandiera balss:

— Nu, puīši, saturieties, tūlīt tā vāciešu banda velsies šeit. Nevienš fašists nedrīkst izrauties cauri!

— Nevienš, biedri leitnant, nevienš šeit netiks cauri! — atsaucās kaŗavīri.

Sākās kauja. Drīz vien uz šosejas parādījās pirmās fašistu grupas. Tad vēl un vēl. Visa fašistu banda vēlās pa šoseju uz tiltu.

Kad fašisti nokļuva apakšvienības puslokā, toŗ no trim pusēm ietvēra organizēta šautēŗu, automatu un ložmetēju uguns. Ienaidnieka rindās radās briesmīgs sajukums. Ap 30 fašistu palika guļam uz ceļa, pārējie rāpus, liŗsus un stāvus trakā steigā metās atpakaļ. Tad tie noorganizējās par jaunu, izvērtās kaujas ķēdē un nejaukiem blāvieniem, šaujot visiem ieročiem, četrus smago ložmetēju atbalstīti, metās triecienā.

— Par Rīgu! Nāvi fašistiem! — sauca seržants Reimanis un iedarbināja savu Maksimu. Šini brīdi ierunājās

abi lielgabali. Fašistu grupa, kas centās apiet mūsu kreiso flangu, ieskrēja tieši Kvīta patšautenes ugmī. Viņš iznīcināja vairāk nekā 15 fašistus. Tikai retam vācietim izdevās izrauties dzīvam.

Kaujas uzdevums bija veikts meistariģi. Mūsu rokās krita četri smagie ložmetēji, liels daudzums šautēŗu, automatu, vairāk nekā simt fašistu palika guļam uz ceļa un purva dūņās.

Lai ikviens rīdzinieķs zina, ka viņa miers un brīvība pirkta labāko latviešu dēlu asiņim un pat dzīvībām. Viņi nebījās ne fašistu, Ferdinandu, ne «Tīģerū», viņiem nebija neveicama kaujas uzdevuma, viņu patriotisma piemērs lai ir kā ceļa zvaigzne lielajā atjaunošanas darbā! Gods un slava varoņiem!

Edgars Damburs

JĀNIS PLAUDIS

RĪGA LATVIEŠU PADOMJU DZEJĀ

Pašu un citu tātu daudzinais latviešu tautas darba tikums. Ne tikai «bargu kungu sūrā varā», kas mocīja mūsu tautu vergu gaitās, ne tikai vācu iebrucēju, melno bruņinieku viltība un zobens bija tie, kas uzspieda darbu. Darbs saistīja mūsu tautu ar šo zemi no visiem laikiem, no pirmo lieldzimu laikiem, no senvēsturē aizgrimušajiem pirmo mednieku, zvejnieku un dravnieku laikiem, kad latviešu ciltis apmetās šai līdzenajā piejūras novadā, iemilēja šos lēzenos ličus, ezerus, upes un smilšainos liedagus, kaut nebija tie viegli plūcamu dabas augļu, nedz spožu metālu, ar ko tirgoties... Dzīves spēku un ciņas veiksmi latviešu ciltim deva vienīgi pašu roku čaklums un darba prieks — jau simtiem gadu pirms vācu varmāku iebrukuma. Un dabiski, ka līdzās darba tikumam notājas otrs tautas cēlais tikums — ciņas spars. Jo latvietis šo savu ligano, rāmo dzimteni, druvas un sētas milēja ne tikai tās mikstā gaisa, bet arī tie izlieto sviedru dēļ.

Ciņas pret vāciešiem — melno tumšoņu varu — ir ilgas un smagas. Veiksme mainās ar pametumiem. Zemgaļi, sēji, kurši ne vienreiz vien slēdās pret vācu varmāku pārspēku.

Un no neaizmirstamā senās drosmes un varonības gada, no 1210. gada (kad kurši triecās noslaucīt vācu galveno lieldzimu pie Daugavas, bet pārspēks tos lieca), laikiem cauri ceļas kuršu naida, kurā izskan dzimtenes mīlestība un lielo pametumu bēdas, kas sasauca ar ciņas un uzvaru dienām, kad vācieši beidzot no Rīgas ir aizdzīti uz lauku laikiem. Mūsu tautas dzīves, mūsu vēstures balsis pāri gadsimtiem skan tautas un labāko dzejnieku dainās. Darba un ciņas motīvi — laukos un pilsētās. Rīga stāv šīs dzīves un dzejas centrā.

Dainās mēs dziedam:

Rīga dimd, Rīga dimd,
Kas to Rīgu dimdināja?
Tai meitīnai pūru kala,
Kam trejādi bāleliņi.

Un tālāk tur atklājas tautas vēstures posms — latvietis Rīgā ir amatnieks, strādnieks, kalējs, ratnieks, sedlnieks — arī aldaris. Rīgas celšanā un izdaiļošanā piedalījies visa latviešu tauta. Un tautasdziesma to apļiecina savos nemirstīgajos pantos: «Rīga, Rīga, skaistā Rīga, kas to skaistu darināja?» Un atbilde skan: «Kurzemnieku tīrā maize, pakavoti kumeliņi», «Vidzemnieku sūra vara, asi kalti kumeliņi.» Iepretī latvietim visur ir vācietis — Rīgas kungs. Bet lai arī cik Rīgā bija vācu un vēlāk arī latviešu kungu, tā nebija pati pilsēta, bet

tās virsotne — pils, kungu mītnē. Un latvieši savās tautasdziesmās domā, ka tos varētu nopirkt, ja nevar izdzīt citādi: «Ja man būtu tā naudīņa, kas guļ jūras dibenā, es nopirktu Rīgas pili ar visiem vāciešiem. Es vācietim to darītu, ko vācietis man darīja. Es vācietim dancinātu uz sarkanēm kļeģeļiem» u. t. t.

Rīga uzplauka strauji. Latviešu darba tikums, centība un izturība gādājusi par to, lai tie saplūstu labums no tirumiem un mežiem, no upēm, ezeriem un jūras jomām; latviešu strādnieks uzcēla Rīgas namus, rūpnīcas, dēstīja dārzus, iztēsa gludās ielas. Rīga vērtās par tautas dzīves centru; tauta to iemilēja kā savas dzimtenes labāko daļu, kur kungu varu cebrēja reiz izskaust pavisam... Tā modās un auga Rīgas nemiera gars. Ja Augusts Deglavs savā romānā «Rīga» rādīja latviešu turīgo ļaužu došanās uz Rīgu kapitāla iegūšanai, tad tautas rakstnieks Andrejs Upīts savos darbos (romānos «Zida tiklā», «Zem naglotā papēža», «Zaļā zeme» u. c.) liek atkal atskanēt tai seno dusmu un ciņas spītis dziesmai, kas cēlās no kuršu krūtīm Daugavas krastā... jo rakstnieks bija redzējis, kā vācu varu padzen no Rīgas. Bet uzvara bija īslaicīga, pašmāju kargari kopā ar vācu kungiem to noslicināja asinis, falsificēja pašu brīvības jēdzienu.

Vēl kungu Rīgā palika daudz. Latviešu cilvēki sīvā, neatlaidīgā darbā dzīvi vadīja vēl gadu desmitus. Šis sūrais ikdienas darbs un plašuma, zināšanu, gaišākas nākotnes ilgas — parādīti Viļa Lāča daudzajos romānos. Rīgas darba jaunatnes gaita cauri ikdienai vissiltākajos topos skan vienā no viņa labākajiem romāniem «Akmeņainais ceļš». Moša garā, vingra miesās šī veselīgā Lāča tēlotā jaunatne bija tā, kas uzticīgi un līdz galam cīnījās pēdējās vissivākajās, bet uzvarām vainagotajās ciņās pret gadsimto ieniesto kungu varu. Tā pati darba un ciņas īstenība, kas deva visas mūsu dzimtenes brīvību, pacēla arī dzejnieku balsis jaunai dziesmai — dziesmai par atbrīvoto Rīgu.

Mūsu kvēlākais, spožākais lirikis Sudrabkalns, kas savās dzejoļu grāmatās veltījis jūtu bagātās vārsmas gan Rīgas ostai (Ābolu laiva Rīgā), gan tās dārzēm (Vakara mūzika Arkadijā), gan celtnēm (Pēteris gailis, Jaunā Gertrūde), gan daudzām un dažādām Rīgas sadzīves gaitām, ilgoja, gaidīja citu

laiku, citu sabiedrību, citu Rīgu:

Kur esi mana pilsēta? ..
Tev pašai savas sējas nav, ne [domas ...

Tik daudz ir ļaužu, cilvēku tik [maz.

Kādā citā vietā dzejnieks izsauca:

Desmit gados drupās samalts
Cilvēcības ideāls! ..

Bet Sudrabkalns nekad neļāva pagaist savā apziņā skaidram jaunās Rīgas tēlam, kad:

«Būs izkūpējis no akmeņu [stropiem

Viltīgais pūznis...»

1905. un 1917. gads Sudrabkalna vārmās sasauca ar 1944. gadu, kas Rīgu — ilgotu, atbrīvotu, — pacēla ciņās un dziesmās jaunā spožumā.

Lūk, lirikas meistars Aleksandrs Čaks, kas 1940. gadā par Rīgu rakstīja:

Liekties un bailjoties gana,
Pamales dreb un rūc.

Pretim jau vejas krūts.
Lidotājs, sarkanais vanags

Zvaigznāju klajumus gana.
Nāc, tevi strādnieks lūdz —

Diezgan te kungiem būts, —

1944. g., staigādams atbrīvotajā, vēl gruvekļu klātajā Rīgā, liecina:

Jau rīti un soļi zvana —
Steidz ielās cilvēku bars,
No mokām un pagrabiem

[lauzies
Balts, mirdzošs saules stars.

Atbrīvošanas ciņu un kultūras frontēs rūdītais, vērigais, īpatnais dzejnieks Arvids Grigulis Rīgai veltīta dzejoļi apliecina to senās sūras gaitas krājušos mīlestību uz savu pilsētu, kas nepazīna šķēršļus, nedz pretvaras:

Kā mūža mežiem cērtas cauri
[drošas ciltis,

Tā beidzot atnācām pie tevis,
[Rīga;

Par zeltu dārgākas mums tavu
[klānu smiltis,

Kas bārstot pirkstos skan kā
[smalka stīga.

Kas ir tie, kas lepnuma spītā lesojo šai sirmajā pilsētā? Dzejnieka M. Rudziņa vērigais prāts un acs labi prot saskatīt zīmīgāko vēstures griežos. Sevišķi kvēlas rindas Rīgā, vēl pirms vācu padzišanas no mūsu zemes, viņš veltījis poēmā «Nāves vilciens», kur starp citu lasām:

Skaista bijī ritā,
Ausmas apzeltīta,

Kad uz vaiga dzestro raras
[valgmi jūt, —

Skaista rietā bijī,
Spulžu vijās vijī, —

Jauki viņu mirdzā tavos dārzos
[būt.

Latviešu gvardiem 1944. g. 13. oktobrī ienākot Rīgā, viņš raksta:

Ceļš karogiem māj sārziem, —
To neaizmirst nekad:
Caur sirmās Rīgas vārtiem
Nāk dziedot gvardu vad.

Cik sūri un dziļi latviešu tauta, strēlnieki, gvardi un dzejnieki jūta Rīgas okupācijas slogu, to dzirdam jaunā, jūsmīgā lirika E. Dambura vārmās:

Skaistā Rīga, šodien smagā

[kaujā
Eju tavus gaišos vārtus vērt.

Ilgas sirdi nes kā upe straujā,
Lode droša skrej, un zobens

[cērt.

Rīga, Rīga, sirdi dziļi skāri —
Tevim varenai un spožai būt.

Dodos uzvarēt un ceļos nāvē
[pāri

Mūža slavu savai Rīgai gūt,

Redzam, ka jaunie dzejnieki sasauca ar senenajām kuršu spīta un smelzdes dziesmām, ar sīvo pūliņu un aizgrimuso laiku verdzības sērājam dainām, ar mūsu lielā tautas dzejnieka ģeniālā Raiņa jūtām, kas tam diktēja skaidros vārdus par Rīgu:

Nevienam es Rīgu nedotu,
Tik tiem, kas cēla tās stiprumu —

Tādi smalki un vērigi dzejnieki kā Jānis Grots (dzejolis par Rīgas tiltiem), Fricis Rokpelnis, Jūlijs Vanags, kvēlais sirds lirikis Andrejs Balodis, jaunās dzejnieces Mirdza Kemppe, Valija Brutāne un citi mūsu sirmo mīļo Rīgu, kas mums šķiet skaista un cildena tieši tā grūtā darba un ciņu dēļ, ko te esam veikuši, ievijuši savās labākajās, vissirsnīgākajās vārmās. Un ja es izgūdris nepiemēņu līdz šim vienu no visiejtīgākajiem mūsu padomju lirikiem, vienkāršu, patiesu, īstu dzejnieku Valdi Luksu, tad tāpēc, lai ar viņa «Dziesmu Rīgā» beidzot pateiktu tās noskaņas un jūtas, kur pagātnes darbi, ciņas, domas un ilgas savitas tādos tēlos un ritmos, kas runā ar mūsu tagadni, ar mums visiem, kad apceram savu Rīgu:

Rīga, Rīga, dimdētāja,
Rīga, liepu ziedu mežs —
mūsu darbs te, mūsu māja,
pāri saule rokas pleš.

Bet ja tevi jauna vara
vergu kaunā tiecas plāt —
Visa tauta šķēpus dara,
ceļas sīva atmaksāt.

Latvju liktensupes krastos
modra mūžos Rīgas pils,
darba ļaužu karogs mastos,
sveic to druvas, sveic to sils.

Pagātnē, tagadnē un nākotnē
savijas kopā mūsu darba un ciņu
gaitas — mūsu mīļajā dzimtenē,
mūsu sirmajā Rīgā. Dzejnieku balsis aug līdz ilgām un īstenībai. Dzejā tauta lai dzird savus sirds pukstus!

Atjaunotās Francijas

MAKSLAS
DZĪVE

Pirmoreiz pēc ilgākiem gadiem pasaule brīvi atelpo un atdzimst. Divi agresori — hiteriskā Vācija un imperiālistiskā Japāna, otrā pasaules kara vaininiekā, ir pieņēmuši bezierunu kapitulāciju. Sagrauti visreakcionārākie spēki, kādi jebkad pastāvējuši cilvēces sabiedrībā. Pasaulei no jauna atklājas ceļš uz kultūras progresu un civilizāciju. Francija, kas pateicoties triju sabiedroto pašaizliedzīgai palīdzībai izglābusies no Hitlera jūga, tagad var uzstākt pilnasinīgu nacionālu dzīvi.

Atjaunotajā Francijā mākslai ieradīta liela un plaša goda vieta.

Gada laikā, kas pagājis pēc atsvabināšanas, atvērušās mākslas izstādes, saloni, teātri. Mākslinieki, artisti, kas neatlaidīgi cīnījušies pret vāciešiem, atgriezušies pie sava iemīļtā darba.

Pazīstamie «Comédie Française», «Odeon», «Théâtre Français» aktieri, kas aktīvi piedalījās Parīzes atbrīvošanā, barikāžu celšanā, palīdzības sniegšanā ievainotiem un kas paši piedalījās ielu cīņās, no jauna kalpo mākslai. Kopā ar artistiem lielā franču tautas cīņā piedalījās arī teātru tehniskie darbinieki, Ziljens Berto, pazīstamais «Comédie Française» teātra artists, bija viens no teātra darbinieku patriotiskās milicijas darbiniekiem. Talantīgā kino artiste Mari Bela Parīzes sacelšanās dienās izpildīja sarežģītus kaujinieka uzdevumus, bieži vien ložmetēju un artilērijas ugunis.

Var nosaukt daudz pazīstamu artistu vārdus, kuŗi sastādīja tā saucamās artistu pretestības frontes kodolu. Šinī frontē apvienojas tie, kas negribēja ar savu mākslu kalpot ne okupantiem, nedz Višī nodevējiem. Daudzi šie aktieri četru okupācijas gadu laikā ne reizi nepārādījās ne uz skatuves, nedz radiofonā. Mari Bela un arī daudzi citi aktieri bieži ieradās partizānu bazēs un iedvesmoja drosmīgos cīnītājus jauniem varonēdarbiem.

Patlaban vairums Parīzes teātru atjaunojuši savas izrādes. Starp pirmajiem, kas atvēruši durvis plašajai publikai, mināmi «Comédie Française» (ar savu tradicionālo Moljēra izrādi) u. c.

Līdz ar pazīstamajām lugu parādījās arī jaunas. Teātri parādīja pirmās lugas par franču tautas varonīgo cīņu pret vācu okupantiem. Poia Navua luga «Parīzes uzvara» bija pirmā par šo temu. Patlaban «Théâtre de Paris» ar panākumiem rāda otu lugu — «Draugs atnāks šo-

vakar». Izrāde parāda epizodu no franču partizānu cīņām Savojā. Darbība norisinās kādā sanatorijā, kur slēpjas partizānu nometnes štābs. Štāba priekšnieks, majors Zerārs, gatavo operāciju pret vāciešiem, kas novietojušies kaimiņu ciemā. Bet sanatorijā, zem Šveices

Valdara RAKSTNIEKI

ARVIDS GRIGULIS sarakstījis grāmatu «Krievu padomju literatūra», raksta dzejoļus, izpilda drāmaturga pienākumus LPSR Drāmas teātri un ir mācības spēks LVU.

VALDIS LUKSS intensīvi raksta dzejoļus, literatūras un mākslas mēnešraksts «Karogs» savā nākamajā numurā sāks ievietot dzejoļu ciklu par Ļeņingradu, kuŗam paredzēti arī turpinājumi. Vispār dzejnieks grib pievērsties dzejas plašākām formām. Iecerējis poēmu par strēlnieku cīņām, kuŗu dalībnieks pats bijis visus Lielā Tēvijas kara gadus.

EDGARS DAMBURS strādā pie «Literatūras gada grāmatas» 1946. gadam; tajā būs ievietoti rakstnieku darbi pirmespiedumos. Viņš turpina uzstāties visos ievērojamākos periodiskos izdevumos un radiofonā ar recenzijām un palaikam arī ar dzejoļiem. Strādā pie apcerējumiem: «Andreja Upiša jaunais romāns Zaļā zeme» un «Andrejs Upišs kā kritiķis».

INDRIKIS LĒMANIS patlaban strādā pie plašāka apmēra autobiogrāfiska romāna, kas ietversies trijās daļās: skola, pagrīde, cietums. Rakstnieks iecerējis garāku stāstu «Nāves cietums» par Līepājas cietumu vācu okupācijas laikā. Bez tam izstrādājis plānu romānam «Zemes uzvara», kas skars agrārjautājumu-laikā no 1940.—1945. g.

ALEKSANDRS ČAKS patlaban pabeidzis sakārtot savu jauno dzejoļu krājumu, kas vēl šogad iznāks VAPP apgādā. Iesniedzis VAPP bērnu grāmatu «Visi burti kopā vienā bilžu kopā», ko mazie lasītāji saņems jau tuvākajā nākotnē. Darbā bērnu grāmata «Dzīvie burti». Padomā vēl uzrakstīt divas bērnu grāmatīnas «Skaītišim līdz desmit» un «Tie, kas jums raksta». Šinī grāmātā bērniem saprotamā dzejas valodā būs raksturoti visi latviešu padomju rakstnieki. A. Čaks cer uzrakstīt garāku dzejoļumu par vācu okupantu beidzamajām dienām Rīgas jūrmalā. Dzejoļums sauksies «Zārks». Drīzā laikā iesniegs RS dzejas sekcijai plānu par sarkanajiem latviešu strēlniekiem pilsoņu karā. Darbs paredzēts ap 20 iespiedloksņu biežumā. Turklāt periodikā parādās Čaka dzejas un recenzijas. Čaks pabeidzis Gogoļa stāstu tulkojumu. Dzejnieks sāks darboties literatūras zinātnes laukā. Drīzumā viņš iesniegs LVU habilitācijas darbu «Jaņa Sudrabkalna dzeja». VAPP mākslas apgāds izdos «Latviešu grafiku» ar Čaka priekšvārdiem.

Literatūras vēsturnieks un teorētiķis RŪDOLFS EGLE izstrādājis normālprogrammas LVU filoloģijas fakultātes literatūras katedras kursam, ko rakstnieks lasa trīs priekšmetos: poētikā, literatūras teorijā un vispārējā literatūrā. Pabeidzis tulkoāt un sakārtot Lermontova rakstu I sējumu. Sagatavo izdošanai grāmatu par poētiķu. Raksta zinātnisku pētījumu par Veidenbaumu un viņa laiku.

VALDIS GRĒVIŅŠ sastādījis un nodevis iespiešanai savu dzeju izlasi «Lapas lido, lapas skan» ar Andreja Upiša priekšvārdiem. Jaunatnes apgādā dzejnieks nodevis «Pirmo jautro grāmatu», kas sarakstīta dzejā. Iesācis sagatavot Ļeva Tolstoja kara stāstus, kas iznāks š. g. novembrī, atzīmējot Tolstoja 35. nāvesdienu. Gatavo Čehova rakstu izlasi. Iesācis rakstīt filmas scēnāriju «Vecākais brālis» un veic priekšdarbus jaunai lugai. Bez tam drīzā laikā nodomājis sarakstīt «Otro jautro grāmatu» jaunatnei, pārredīgēt un sagatavot iespiešanai «Klusās Donas» 1. un 2. sējumu.

MIRDZA KEMPE nupat pabeigusi Gladkova lugu «Sendienas» tulkojumu un iesākus tulkot Tichonova stāstus un dzejas. Turpina arī pati rakstīt dzejoļus.

ārsta maskas, slēpjas vācu spiegs Kārlis Brandts no pretizlūkošanas dienesta. Momentā, kad viņš jau gandrīz uzminējis Zerāra nodomus, pēdējais spieģu operācijas sekmes nodrošinātas. Tāds 'r šis lugas vienkāršais sižets. Kaut arī skatītājs ar interesi vēro lugas gaitu un aktieŗu spēli, tomēr jāatzīst, ka šī luga vēl ne tuvu nav tā «lielā izrāde», kādā jāiemiešojas franču pretestības slavenajai epopejai.

(Turpinājuma nākamajā numurā)

K O S A K A

MĀKSLINIEKI SAKARĀ AR RĪGAS ATBRĪVOŠANAS GADADIENU

Ar kara izbeigšanos un valsts saimnieciskās dzīves atjaunošanas uzsākšanu jau pirmajās dienās pēc Rīgas atbrīvošanas, Padomju Valdībai atgriežoties, varēja sākties mūsu tēlotājas mākslas dzīves atjaunošanas un mākslas kultūras celšanas darbs.

Viens no ievērojamākajiem valdības pasākumiem bija mākslinieku piesaistīšana valsts pasūtījumiem.

Lielākā skaitā gleznotāji, tēlnieki un grafiķi ar prieku saņēma pasūtījumus. Ar es uzņēmos pagatavot lielāku gleznu ar temu no latviešu zemnieku dumpju laikiem. Ar šo pasūtījumu man radās sen gaidītā iespēja izteikties vēsturiskajā žanrā, pielietojot savu pieredzi.

Jau iesākot sagatavošanas darbus, atklājās pie mums nepārasts darbalauks ar neizmējamu sižetu bagātību.

Arklene

LPSR Nopelniem bagātais mākslinieks

Gada laikā padarītais, sākot ar inscenējumiem LPSR Valsts Drāmas teātri, panno un lozūņu pilsētas ielās, telpu dekorējumiem partijās un valdības rīkotās sanāksmēs, ilustrācijas laikrakstos, žurnālos un grāmatās, valsts pasūtījums Visi savienības mākslas izstādei, ir zināms ieguldījums uzvaras fondā.

Bet ja līdz šim radījās darbs vērsies plašumā, tad, uzvaras piecgādē darbu vēl paplašināt, galvenā vēriba jāgriež tā padziļināšanai. Mākslinieku radītajiem darbiem jāklūst saturā un formā aktīvākiem, dziļāk un labāk jāizprot dotā darba saturs un tas jāparāda reālā un nepārprotamā formā.

Tas jāpanāk, lai varētu saukties par īstu mākslinieku — boļševiku, padomju cilvēka «dvēseļu inženieri».

Valdemārs Valdemārs

LPSR Valsts Drāmas teātra skatuves gleznotājs

Ar dziļu pateicības sajūtu sirdi sagaidīju pēc pārciestām baiguma pilnām dienām un naktīm mūsu miļās Rīgas atbrīvošanu. Tagad varu atkal mierīgi strādāt un turpināt savu iemīļoto darbu.

Slava mūsu atbrīvotājiem, mūsu Varenajai Sarkanajai Armijai!

Jozeps Medins

LPSR Nopelniem bagātais mākslinieks

Laikraksts «Literatūra un māksla» iznāk vienreiz nedēļā. Redkoīļģija: V. Lukss (atbildīgais redaktors), M. Buša, N. Grīnfelds, A. Lapiņš, R. Peļše, A. Sakse, O. Tilmanis. Redakcijas adrese: Rīgā, Kr. Barona ielā 12. Runas stundas no pl. 10—14. Numurs maksā Rbl. 1.— Abonēšanas maksa Rbl. 52.— gadā. Abonentus pieņem Preses apvienība Rīgā, Kirova ielā 41/43. Izdevējs VAPP laikrakstu un žurnālu apgādniecība Rīgā, Blaumaņa ielā 38/40.